

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **M. H.**, bývajúcej v L., zastúpenej JUDr. V. Š., advokátom v Ž., proti žalovaným **1/ R. F.**, bývajúcemu v Ž., toho času v Ú., so sídlom v D., **2/ R. F.**, bývajúcej v Ž., **3/ E.**, so sídlom v B., o **vyslovenie neplatnosti zmluvy o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere a dohody o zrážkach zo mzdy**, vedenej na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 4 C 285/2006, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 17. januára 2008 sp. zn. 16 Co 280/2007, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 17. januára 2008 sp. zn. 16 Co 280/2007 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žiar nad Hronom rozsudkom zo 16. júla 2007 č.k. 4 C 285/2006-73 zamietol návrh žalobkyne, ktorým sa domáhala vyslovenia neplatnosti zmluvy o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere č. X. a č. X., ktorú 10. októbra 2001 uzavreli P. ako veriteľ a žalovaný 1/ ako dlžník, žalovaná 2/ ako spoludlžník a žalobkyňa ako ručiteľka, a dohody o zrážkach zo mzdy, ktorú v ten istý deň uzavrela žalobkyňa s P. (právny predchodca žalovaného 3/) na zabezpečenie uspokojenia pohľadávky vyplývajúcej z vyššie uvedenej úverovej zmluvy. Zároveň žalobkyňu uložil povinnosť zaplatiť žalovanému 3/ náhradu trov konania 8 376,50 Sk na účet jeho právneho zástupcu. Vyslovil že žalovaní 1/, 2/ nemajú právo na náhradu trov konania. Vec posúdil v zmysle § 37, § 39, § 546 a § 551 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Dospel k záveru, že skutočnosť, že žalobkyňa po piatich rokoch zistila, že ako podklady pre schválenie jej ručiteľského záväzku boli bez jej vedomia P. predložené falšované doklady o jej príjme od spoločnosti M., so sídlom v B., hoci tieto v skutočnosti nedosahovala, nemá vplyv na to, že dobrovoľne, slobodne uzatvorila dohodu

s veriteľom. Touto písomnou dohodou zobrala na seba povinnosť uspokojiť pohľadávku veriteľa, ak ju neuspokojí sám dlžník. Ohľadom námietky žalobkyne, že napadnuté zmluvy o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere sú neplatné v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka, vyslovil, že žalobkyňa uzavrela dohodu o ručení v zmysle § 546 Občianskeho zákonníka, čo je úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom neodporuje zákonu, ani ho neobchádza, rovnako sa neprieči dobrým mravom. Podobne vo vzťahu k dohode o zrážkach zo mzdy dospel k záveru, že žalobkyňa túto uzatvorila dobrovoľne a v písomnej forme (§ 551 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Keďže obe dohody, prevzatie ručiteľského záväzku a dohodu o zrážkach zo mzdy, urobila slobodne, vážne, určite a zrozumiteľne a úkony mali zákonom predpísané náležitosti, nebol daný zákonný dôvod pre vyslovenie ich neplatnosti. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. a § 149 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom zo 17. januára 2008, sp. zn. 16 Co 280/2007 rozsudok okresného súdu v celom rozsahu potvrdil. Žalovaným 1/ a 2/ trov odvolacieho konania nepriznal. Vo vzťahu k žalovanému 3/ zaviazal žalobkyňu k náhrade trov odvolacieho konania 5 552,50 Sk v lehote 3 dní. Odvolací súd doplnil dokazovanie výsluchom žalovaných a oboznámením sa so spisom O. (vo veci úverového podvodu) a v rámci toho aj s výpoveďou obvineného D. Š., konateľa spoločnosti M. Nestotožnil sa s názorom žalobkyne, že predloženie sfaľšovaných dokladov spôsobilo absolútnu neplatnosť zmluvy o úvere. Predloženie falošných dokladov nemalo vplyv ani na jej ručiteľský záväzok, ktorým sa zaviazala ručiť za úver žalovaných 1/ a 2/. Dospel k záveru, že žalobkyňa nepreukázala svoje tvrdenie, že nemala vedomosť o výške úveru 600 000 Sk (tvrdila, že si myslela, že ručí za cca 200 000 Sk) a skonštatoval, že bolo vecou ručiteľky, aby si pred tým, než urobí písomné vyhlásenie o ručení, obstarala potrebné informácie o záväzku. Uviedol, že zmluvný záväzok ako taký, súd prvého stupňa správne posúdil a správne odvodil platnosť tohto záväzku od ručiteľského záväzku. Žalobkyňa vedela, za čo ide ručiť, a pokiaľ ručila, svojím podpisom potvrdila záväznosť oboch zmlúv. V konaní nebolo preukázané, že by zmluvy boli neplatné z iných dôvodov. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p., § 142 ods. 1 O.s.p. a § 150 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 31. marca 2010 sp. zn. 2 M Cdo 2/2009 mimoriadne dovolanie odmietol (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Žalovaným 1/ až 3/ náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní nepriznal. Rozhodnutie odôvodnil tým, že nedostatky doručovania

rozsudku súdu prvého stupňa boli zhojené jeho doručením krátkou cestou na pojednávaní odvolacieho súdu konanom 17. januára 2008, na ktorom bol žalovaný 1/ osobne prítomný. Odvolací súd však priamo od neho nezistoval adresu žalovaného 1/ pre doručovanie, obmedzil sa len na zistenie, že sa zdržiaval v zahraničí. Napriek týmto skutočnostiam sa ani nepokúšal doručiť rozsudok, ktorým rozhodol o odvolaní žalovanému 1/ na niektorú zo známych adries, ale doručil ho priamo opatrovníčke ustanovenej súdom prvého stupňa. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nebol riadne doručený všetkým účastníkom konania a teda ešte nenadobudol právoplatnosť. Z uvedeného vyplynulo, že mimoriadne dovolanie bolo podané voči neprávoplatnému rozsudku odvolacieho súdu.

Okresný súd Žiar nad Hronom následne doručil rozsudok odvolacieho súdu žalovanému 1/ do vlastných rúk a uznesenie o ustanovení opatrovníka zrušil uznesením z 18. mája 2010 č.k. 4 C 285/2006-146.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal na podnet žalobkyne generálny prokurátor Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie. Žiadal, aby ho Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil a vrátil vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Poukázal na to, že odvolací súd sa pri svojom rozhodovaní neriadil zákonnými ustanoveniami § 1 O.s.p., § 132 O.s.p., § 211 ods. 2 O.s.p., § 219 ods. 1 O.s.p., § 3 ods. 1, § 34 a § 39 Občianskeho zákonníka, § 303, § 304 ods. 1, § 261 ods. 3 a 4 Obchodného zákonníka. Namietal, že odvolací súd sa nezaoberal okolnosťami vzniku samotnej zmluvy o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere, čo bolo predmetom návrhu, ale zameral sa na okolnosti vzniku a platnosti ručiteľského záväzku žalobkyne, pričom opomenul akcesorickú povahu ručiteľského záväzku voči záväzku dlžníka, t.j. že vznik a trvanie ručenia sú priamo podmienené existenciou hlavného (zaisťovaného) záväzku. Súdom prvého i druhého stupňa vytkol nesprávnu aplikáciu § 546 Občianskeho zákonníka na posudzovaný ručiteľský vzťah. Záväzkové vzťahy, ktoré vznikli zo zmluvy o úvere, sa bez ohľadu na povahu účastníkov spravujú záväzkovou časťou Obchodného zákonníka (§ 261 ods. 3 písm. d/ Obchodného zákonníka). Podľa názoru generálneho prokurátora v právnom štáte nie je akceptovateľný názor, že žalovaný 1/ nespôsobil absolútnu neplatnosť zmluvy tým, že vedome predložil Prvej stavebnej sporiteľni, a.s. sfaľované doklady. Konanie žalovaného 1/, ako aj ďalších osôb, smerujúce k uzatvoreniu úverovej zmluvy bolo v takom hrubom rozpore s dobrými mravmi, že súčasne naplnilo znaky skutkovej podstaty trestného činu úverového podvodu. Z uvedeného dôvodu nemožno takémuto právnomu úkonu poskytnúť právnu (súdnu) ochranu. Hoci odvolací súd

doplnil inak nedostatočné dokazovanie súdu prvého stupňa, neprihliadol na rozhodné skutočnosti, ktoré boli dôkazmi preukázané. Rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), pretože súd aplikoval nesprávny právny predpis (§ 546 Občianskeho zákonníka), a nesprávne vykladal § 3 a § 39 Občianskeho zákonníka vzhľadom na zistený skutkový stav.

Žalobkyňa sa s mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora Slovenskej republiky v celom rozsahu stotožnila.

Žalovaní 1/ až 3/ sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora Slovenskej republiky nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.), po zistení, že mimoriadne dovolanie podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.) na základe podnetu účastníka konania (§ 243e ods. 1 a 2 O.s.p.), preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) v rozsahu podľa § 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že rozhodnutie krajského súdu je potrebné zrušiť.

Ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon, a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu, a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie (§ 243e ods. 1 O.s.p.). Mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e O.s.p., ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale aj dôvodmi uplatnenými v mimoriadnom dovolaní. Obligatórne (§ 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. O vadu v zmysle § 237 O.s.p. ide vždy vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní

vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Vady v zmysle § 237 O.s.p. a tzv. iné vady dovolateľ nenamietal, iné vady a vady v zmysle § 237 O.s.p. písm. a/ až e/, g/ nevyšli najavo ani v dovolacom konaní.

Dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu je v danom prípade postihnuté procesnou vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Vady konania vymedzené v § 237 O.s.p. sú porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, toto právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, séria A č. 303-A), Komisie (napr. stanovisko vo veci E.R.T. c/a Španielsko z roku 1993, sťažnosť č. 18390/91) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (nález z 12. mája 2004 sp. zn. I. ÚS 226/03) treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

Pretože povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vyporiada i so špecifickými námietkami účastníka; porušením uvedeného práva účastníka na jednej strane a povinnosti súdu na druhej strane sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite, skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky i s jeho dôvodmi) v rámci využitia prípadne riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov.

V danej veci sa žalobkyňa ako ručiteľka domáhala určenia neplatnosti zmluvy o medziúvere a stavebnom úvere a dohody o zrážkach zo mzdy. V žalobe uviedla, že žalovaný 1/ sfaľšoval doklady o jej príjme, o čom sa dozvedela až z trestného konania. Prvostupňový súd žalobu zamietol. Poukázal na to, že žalobkyňa v zmysle § 546 Občianskeho

zákonníka uzatvorila dohodu o ručení, ktorá svojím obsahom neodporovala zákonu, neobchádzala ho, ani sa nepriečila dobrým mravom. Uviedol, že ručenie môže existovať iba popri hlavnom záväzkovom právnom vzťahu a preto má povahu vedľajšieho právneho vzťahu. Skutočnosť, že žalobkyňa sa dozvedela o tom, že veriteľovi boli predložené iné doklady o jej príjme než v skutočnosti dosahovala, nemá vplyv na jej povinnosť uspokojiť veriteľovu pohľadávku, dohodu o ručení podpísala dobrovoľne. Súd v ničom nevidel ani neplatnosť dohody o zrážkach zo mzdy. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že zmluvný záväzok ako taký, súd prvého stupňa správne posúdil a správne odvodil platnosť tohto záväzku od ručiteľského záväzku. V tomto smere je potrebné považovať rozsudok odvolacieho súdu za nepreskúmateľný, nakoľko nie je zrejmé, prečo mal odvolací súd za to, že súd prvého stupňa odvodzoval platnosť hlavného záväzku od vedľajšieho. Odôvodnenie prvostupňového súdu tomu vôbec nenasvedčuje, pretože v rámci jeho rozhodnutia je poukázané na akcesorickú povahu ručiteľského záväzku voči hlavnému záväzku, nie naopak, ako odvolací súd uviedol. Krajský súd napadnuté rozhodnutie **odôvodnil v rozpore s § 157 ods. 2 O.s.p., keď uviedol len nedostatočne a nezrozumiteľne, z akých skutočností vychádzal a akými úvahami sa pri posudzovaní platnosti/neplatnosti zmluvy o úvere riadil** (s poukazom na všetky skutočnosti, ktoré počas konania vyšli najavo). V tomto smere je potrebné podrobnejšie posudzovať tento úkon **v súvislosti s konaním v rozpore s dobrými mravmi** (sfalšovanie dokladov za účelom poskytnutia úveru) ako aj **s poukazom na výsledky trestného konania**. Nie je postačujúce, keď odvolací súd len v krátkosti uviedol, že neobstojí názor, že žalovaný 1/ mal spôsobiť absolútnu neplatnosť zmluvy tým, že vedome predložil sfalšované doklady o jej mzde.

Za právny úkon priečiaci sa dobrým mravom v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka treba považovať úkon, ktorý je všeobecne neakceptovateľný z hľadiska v spoločnosti prevládajúcich mravných zásad a princípov vzájomných vzťahov medzi ľuďmi (pozri napr. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 137/2003).

Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musí vypoariadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozsudku je logicky, vnútorne kompaktné a neprotirečivo vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia.

Ak potom nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá okrem prípustnosti dovolania zároveň aj dôvodnosť podaného dovolania (§ 243e ods. 1 v spojení s § 243f ods. 1 písm. a/ a § 237 písm. f/ O.s.p.).

Navyše rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), tak ako namietal generálny prokurátor. Súd nesprávne aplikoval príslušné ustanovenia Občianskeho zákonníka.

Ručením sa zabezpečoval záväzok zo zmluvy o úvere (resp. medziúvere). Záväzkové vzťahy, ktoré vznikli zo zmluvy o úvere, sa bez ohľadu na povahu účastníkov spravujú záväzkovou časťou Obchodného zákonníka. Preto aj záväzkové vzťahy, ktoré vznikli pri zabezpečení záväzku z úverovej zmluvy, sa spravujú Obchodným zákonníkom (§ 261 ods. 4 Obchodného zákonníka). Na tom by nič nemohla zmeniť ani skutočnosť, že v ručiteľskom vyhlásení by bol odkaz na ustanovenie Občianskeho zákonníka. Ručenie v obchodných záväzkových vzťahoch je v Obchodnom zákonníku upravené komplexne a na vzťahy z neho sa preto nepoužijú ustanovenia Občianskeho zákonníka o ručení (porovnaj napr. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. mája 2000 sp. zn. 4 Obo 115/1999).

S poukazom na uvedené dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243b ods. 1, 2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. apríla 2011

JUDr. Martin Vladik, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová